

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางอาหารผักปลอดภัยโดยการจัดการตนเองของเทศบาลตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับข้องกับงาน ได้แก่ การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม การปลูกผักปลอดสารพิษ การจัดการตนเอง และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่า

สิริยา คงสมพงษ์ (2557: 5-14) กล่าวถึง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎี ห่วงโซ่อุปทาน และห่วงโซ่มูลค่า ดังนี้

ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เป็นระบบการจัดการและการผลิต โดยเริ่มตั้งแต่การจัดการวัตถุดิบและผลิตให้เกิดเป็นสินค้าไปจนถึงการนำส่งให้ถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย ส่วนห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) เป็นการวิเคราะห์ลำดับกิจกรรมหลักเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเพื่อสร้างความได้เปรียบ หรือ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างหรือดีกว่า (เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่าให้ผู้บริโภค ซึ่งสามารถทำได้โดยเปลี่ยนจากการมองแบบแยกสินค้าหรือบริการเป็นส่วนๆ เป็นการมองอย่างเป็นกระบวนการว่ากว่าจะมาเป็นสินค้าแต่ละชิ้นนั้น ต้องมีหรือต้องผ่านกระบวนการอะไรบ้าง

ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม (Value Added) เป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าหรือบริการในแต่ละขั้นตอนการผลิตเรื่อยไปจนถึงการจำหน่าย เช่น ไวน์ซึ่งได้จากการแปรรูปขององุ่นเป็นผลผลิตทางการเกษตร ดังตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นถึงการทำให้วัตถุดิบทางการเกษตรมีมูลค่ามากขึ้นการสร้างมูลค่า (Value Creation) เป็นการใช้ความได้เปรียบหรือการนำจุดแข็งที่มีอยู่มาสร้างสรรค์ให้กับสินค้าหรือบริการ ส่งผลให้ยากต่อการลอกเลียนแบบ โดยการมองสินค้าให้เป็นกระบวนการ แล้วพิจารณาว่าในแต่ละกระบวนการนั้น เราสามารถสร้างมูลค่าได้อย่างไร โดยวิธีใด

เมื่อนำสองหลักการคือ ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) และห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบแล้วจะพบว่า แม้ว่าทั้งสองหลักการจะมีความเหมือนกันในแง่ของการ

วิเคราะห์ตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการส่งมอบสินค้าถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย ทว่าก็ยังมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญดังนี้

ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)	ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain)
มองสินค้าและบริการในแง่ของปริมาณ (Quantity) หรือราคา (Price) เช่น ปริมาณมากหรือปริมาณน้อยราคาถูกหรือราคาแพง	มองสินค้าและบริการในแง่ของความคุ้มค่า (Value) หรือคุณภาพ (Quality) ที่ผู้บริโภคพร้อมและยินดีที่จะจ่ายเงินซื้อเช่นผู้บริโภคมองว่าเป็นสินค้าที่แปลกไม่เหมือนใครมีเอกลักษณ์โดดเด่นมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้บริโภค
มองสินค้าและบริการในมุมมองของผู้ผลิตตั้งแต่กระบวนการจัดการและจัดการวัตถุดิบการผลิตการจัดเก็บจนถึงกระบวนการที่นำส่งถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย	มองสินค้าและบริการในมุมมองของผู้บริโภคโดยมุ่งประเด็นไปยังสิ่งที่คุณค่าที่ต้องการซื้อหรือต้องการได้รับการตอบสนอง
เน้นหนักไปในเรื่องคุณลักษณะ (Functions) ของสินค้าหรือบริการที่ผู้ผลิตต้องการจะสื่อสารถึงลูกค้า	เน้นหนักไปในเรื่องคุณประโยชน์ (Benefits) ของสินค้าและบริการที่ลูกค้าสนใจและต้องการได้รับ
มองสินค้าหรือบริการในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ (Product)	มองสินค้าและบริการในรูปแบบของกระบวนการหรือขั้นตอน (Process)

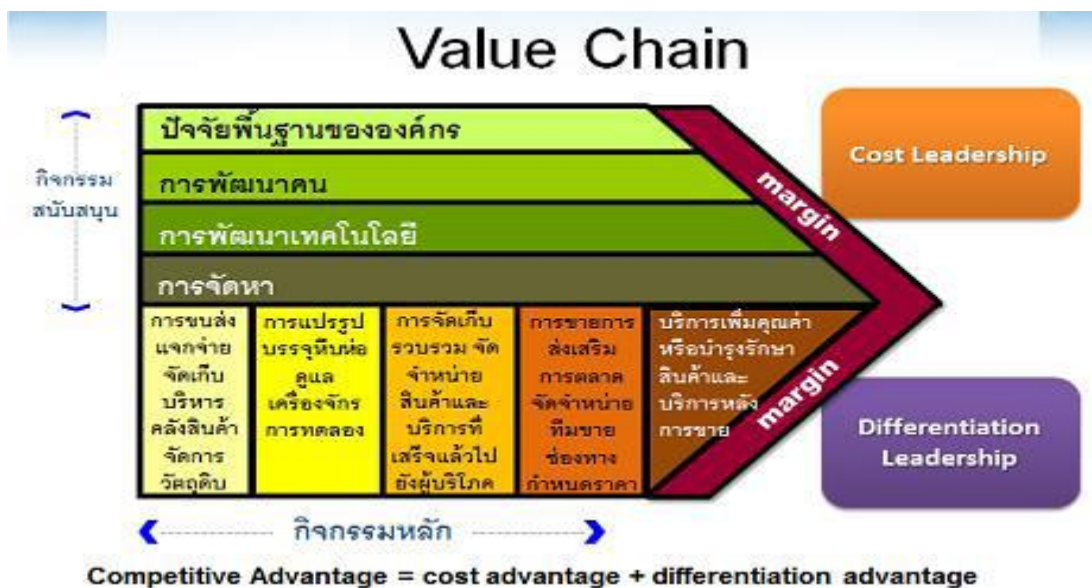
แตงโมสี่เหลี่ยม ราคาหนึ่งลูกใหญ่สูงถึง 4,000 บาท พัฒนาจากแตงโมลูกกลมๆ จนกลายเป็นลูกบาศก์สี่เหลี่ยมนี้มีสาเหตุมาจากการที่ชาวไร่ของญี่ปุ่นต้องการที่จะใช้พื้นที่ของตู้เย็นให้ได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุดรวมถึงขนส่งได้มากและง่ายขึ้นซึ่งการแปลงแตงโมเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมสามารถประหยัดพื้นที่ได้มากกว่าทรงกลม ผลที่ตามมาคือ หลังจากที่แตงโมสี่เหลี่ยมออกวางตลาดได้ไม่นานก็ได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายในหมู่ชาวญี่ปุ่น ที่สำคัญคือนวัตกรรมนี้ได้เพิ่มมูลค่าให้แก่แตงโมไปในตัว โดยสามารถตั้งราคาขายได้มากกว่าเดิมถึง 4 - 5 เท่า

ไวน์ เป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งเกิดจากการแปรรูปขององุ่น จึงทำให้มีมูลค่าสูงขึ้นตั้งแต่หลักพันถึงหลักแสนบาท

กาแพซึ้ชเมตที่ผ่านกระบวนการผลิตแบบพิเศษจากเอ็มไซน์บางชนิดในตัวชเมตทำให้มีรสชาติที่พิเศษเฉพาะตัว ราคาขายต่อกิโลกรัม ประมาณ 20,000 บาท โดยราคาจะขึ้นอยู่กับกาเก็บบ่มเมล็ดกาแพด้วย ถ้าบ่มนานราคาจะยิ่งแพงเช่นถ้าบ่มนานถึง 9 เดือน หรือ 1 ปี ราคาจะสูงขึ้น ไปถึงกิโลกรัมละ 1 แสนบาท ถ้าเก็บถึง 3 ปีจะมีราคากิโลกรัมละ 2 แสนบาท

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าความแตกต่างระหว่างแนวคิดห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ที่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการโดยการมองและวิเคราะห์ถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มกระบวนการจัดหาวัตถุดิบจนถึงการนำส่งสินค้าถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายจะมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ในแต่ละกระบวนการเพื่อหาช่องทางในการสร้างมูลค่า (Value Creation) ให้กับสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ มีความต้องการและยินยอมที่จะจ่ายเงินซื้อเพราะผู้บริโภคมองว่าคุ้มค่าและได้ประโยชน์รวมถึงความพอใจจากสินค้า ขณะที่ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) จะมุ่งเน้นในเรื่องของการจัดหาวัตถุดิบ การผลิตสินค้า การจัดเก็บและการนำส่งสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความแตกต่างระหว่างแนวคิดห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ที่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการโดยการมองและวิเคราะห์ถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มกระบวนการจัดหาวัตถุดิบจนถึงการนำส่งสินค้าถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายจะมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ในแต่ละกระบวนการเพื่อหาช่องทางในการสร้างมูลค่า (Value Creation) ให้กับสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจมีความต้องการและยินยอมที่จะจ่ายเงินซื้อเพราะผู้บริโภคมองว่าคุ้มค่าและได้ประโยชน์รวมถึงความพอใจจากสินค้าขณะที่ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) จะมุ่งเน้นในเรื่องของการจัดหาวัตถุดิบการผลิตสินค้าการจัดเก็บและการนำส่งสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายห่วงโซ่มูลค่าสามารถอธิบายด้วยกราฟดังต่อไปนี้

หลักการดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในจังหวัดต่างๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันตามแผนพัฒนาจังหวัด ได้ดังนี้

1. การผลิตขนมหม้อแกงสำหรับคนเป็นเบาหวาน (จังหวัดเพชรบุรี)
2. การนำตำนานผ้าซึ่งเป็นการสร้างเรื่องราวให้กับสินค้าเพื่อทำให้ สินค้าน่าสนใจเพิ่มขึ้นมาใช้ ดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อเช่น การย้อม 60 แดดหรือการย้อม 300 กลุ่ม หรือฝ้ายดอกของจังหวัดลำพูน(กรมหม่อนไหม)
3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากมรดกทางวัฒนธรรม โดยมี การศึกษา ค้นคว้าออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำสินค้าออกสู่ตลาดเป็นการสร้างแบรนด์Creative Fine Art ซึ่งจะนำไปจดลิขสิทธิ์ แล้วให้เอกชนมาประมูลเพื่อนำลวดลายเหล่านี้ไปใช้โดยจะมีการนำลวดลายในโบราณวัตถุมาออกแบบผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น พวงกุญแจ ผ้าพันคอ ฉากพับ พระพุทธรูปจำลองเรือพระที่นั่งเครื่องประดับต่างๆ (กรมศิลปากร)
4. การผลิตไข่เค็มเสริมวิตามิน ด้วยการเสริมวิตามินให้กับแม่เป็ดและพัฒนาพันธุ์แม่เป็ด (จังหวัดลพบุรี)
5. การผลิตดินสอพอง SPF คือดินสอพองที่มีคุณสมบัติกันแสงแดดและรังสีอัลตราไวโอเล็ต (จังหวัดลพบุรี)
6. การส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตมุกของจังหวัดภูเก็ต ด้วยการนำมุกมาเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องประดับจนถึงทำเป็นมงกุฎในการประกวดนางงาม นอกจากนี้ยังสามารถรวบรวมไปถึงการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการนำนักท่องเที่ยวไปชมแหล่งผลิตมุก ลงเรือชมทัศนียภาพโดยรอบเกาะ (จังหวัดภูเก็ต)

7. การสร้างเอกลักษณ์ให้สินค้าจักสาน ซึ่งแท้จริงแล้วใช้วัตถุดิบที่แตกต่างกันและมีความเป็นเอกลักษณ์ในตัวเองอยู่แล้ว เพียงแต่ลอกเลียนแบบกันจึงทำให้สินค้าคล้ายคลึงกันไปหมด ดังนั้นจึงต้องวางตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ (Positioning) ให้ชัดเจนขึ้น (จังหวัดอ่างทอง)

8. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น อำเภออุทุมพรพิสัย ซึ่งมีเรื่องราวและประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ รวมถึงในพื้นที่มีคนลาวอยู่อาศัยมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีกลุ่มลาวครั่ง ลาวเวียงซึ่งมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเป็นของตนเอง มีบ้านแบบไทยทรงดำ มีผ้าทอ ผ้าพื้นเมืองซึ่งมีการออกแบบลวดลายใหม่ให้สอดคล้องกับสถานที่ท่องเที่ยว หรือสามารถนำมาออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์อื่นๆ สำหรับนักท่องเที่ยว (สุพรรณบุรี)

2.2 ผักปลอดภัย

การปลูกผักปลอดสาร

วัชรินทร์ บัวพรหม (2552: 60-63) กล่าวถึงวิธีปลูกผักปลอดสารไว้ว่า ผักปลอดสาร คือ ผักที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี เช่น ไม่ใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง และไม่ใช้ยากำจัดวัชพืช บางทีก็เรียกว่าผักอินทรีย์หรือปลูกผักแบบธรรมชาติ ปัจจุบันผักที่เราซื้อจากท้องตลาดมารับประทานส่วนมากแล้วจะเป็นผักที่ปลูกโดยใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์และยาฆ่าแมลงแทบทั้งนั้น ฉะนั้นผักเหล่านี้จึงเป็นอันตรายต่อร่างกายอย่างมากถ้านำมารับประทานโดยไม่มีการล้างทำความสะอาดอย่างดีและสาเหตุที่ต้องปลูกผักปลอดสาร มีดังนี้

1. เพื่อให้มั่นใจว่าผักที่เราปลูกเป็นผักคุณภาพดีไม่มีสารพิษ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายไว้บริโภคเอง
2. ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยการปลูกผักต่างๆที่หลังบ้าน ผักส่วนมากแล้วจะปลูกง่าย โดยเฉพาะผักพื้นเมือง ซึ่งแทบจะไม่ต้องดูแลเลย
3. เพิ่มคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เมื่อเราใช้สารเคมี เช่น ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยวิทยาศาสตร์ จะมีผลตกค้างต่อดิน และเป็นผลเสียต่อน้ำ อากาศ และระบบนิเวศน์ แมลงที่มีประโยชน์ก็จะตายจากยาฆ่าแมลง เช่น ไส้เดือน แมงมุม และผึ้ง เป็นต้น

4. เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเป็นการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เช่น ไม่ปล่อยให้ที่หลังบ้านรกร้างว่างเปล่า ใช้เศษอาหารจากห้องครัวมาทำเป็นปุ๋ยหมัก ใช้มูลสัตว์มาทำเป็นปุ๋ยและเศษผักสามารถนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ หรือเอามาทำเป็นปุ๋ยหมักก็ได้ดีทั้งนั้น

วิธีการปลูกผักปลอดสาร มีดังนี้

1. ขั้นตอนแรกควรเลือกสถานที่ที่เหมาะสมก่อน เช่น บริเวณหลังบ้านที่ใดที่หนึ่งที่มีแสงแดดส่องถึงหรือบริเวณใกล้แหล่งน้ำ ขนาดพื้นที่เท่าไรก็ได้ตามความต้องการของผู้ปลูก

2. การทำแปลงผักมีหลายรูปแบบตามความเหมาะสม และความชอบของแต่ละคน เช่น ปลูกในภาชนะ เช่น ปลูกในลังกระดาษ ถังเก่าๆ ลังโฟมเก่าๆ และในกระถางเป็นต้นปลูกโดยการทำแปลงเพาะแบบธรรมดาทั่วไป เช่น การยกร่องแปลงเพาะและปลูกเป็นแถวๆปลูกในกะบะ เช่น กะบะที่ทำด้วยไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือกะบะที่กั้นด้วยเศษอิฐ ก้อนหินหรือแม้แต่สังกะสีเก่าๆ และกระเบื้องเก่าๆ ก็สามารถนำมาทำเป็นกะบะได้ทั้งนั้นปลูกโดยการขุดเป็นหลุม หรือร่องลึกประมาณ 1- 2 คืบ แล้วเอาปุ๋ยหมักผสมกับหน้าดินลงไปหลุม หรือร่องก่อนปลูก

3. ควรทำการล้อมบริเวณแปลงผักไว้ด้วยตาข่ายเก่า ๆ เพื่อป้องกันเป็ดไก่ สุนัขหรือหนูเข้าไปรบกวนแปลงผัก

4. ควรทำหลังคาป้องกันแสงแดดให้กับแปลงเพาะเมล็ด โดยเฉพาะช่วงกลางวันแดดร้อนจัด

5. ก่อนทำการปลูกต้องมั่นใจว่าส่วนผสมในแปลงผักได้รับการผสมอย่างดีระหว่างหน้าดิน ปุ๋ยหมัก และมูลสัตว์

6. ก่อนทำการใส่ส่วนผสม ควรปูพื้นด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ และเศษกระดาษจากลัง โดยเฉพาะแปลงปลูกแบบขุดร่อง แบบยกร่อง และแบบกะบะ เพื่อป้องกันวัชพืชขึ้นรบกวนแปลงผัก

7. ชนิดผักที่ควรปลูก ควรจะปลูกทั้งผักพื้นบ้าน และผักทั่วไป ผักพื้นบ้าน เช่นขิง ข่า ตะไคร้ กระเพรา โหระพา ใบแมงลัก พริก และตำลึง ผักทั่วไป ได้แก่ คื่นช่าย ผักกาด กะหล่ำมะเขือ ถั่วฝักยาว แตงกวา ฟักทอง ผักบุ้ง หอม และผักชี เป็นต้น

8. ผักที่ควรปลูกในหลุม และใช้พื้นที่มากๆ ได้แก่ ฟักทอง บวบ มะระ ควรแยกปลูกต่างหากจากแปลงผักอื่น ๆ และควรทำรั้วให้ผักเหล่านี้เลื้อยเกาะ เนื่องจากผักเหล่านี้ต้องการพื้นที่มาก

9. ผักที่ควรปลูกในหลุมและในร่อง เช่น มะเขือ และพริกก็ควรแยกปลูกจากผักทั่ว ๆ ไป

10. ผักที่ปลูกในแปลงและต้องการรั้วให้เลื้อยเกาะ เช่น แตงกวา และถั่วฝักยาวก็จะใช้พื้นที่มากเช่นกัน

11. ผักที่ปลูกได้เป็นแถวเป็นแนว หรือเป็นกอเป็นกลุ่ม ได้แก่ ขิง ข่า ตะไคร้ ควรหาที่ที่เหมาะสมปลูก ไม่ควรปลูกในแปลงเดียวกับผักทั่ว ๆ ไป

12. ผักพื้นบ้าน เช่น กะเพรา โหระพา และแมงลัก เวลาเจริญเติบโตจะขยายพันธุ์ได้โดยอาศัยเมล็ด ฉะนั้นควรแยกปลูกต่างหาก ผักเหล่านี้จะขึ้นได้โดยทั่วไป

13. ผักทั่ว ๆ ไป เช่น กะหล่ำ คะน้า ผักกาด ต้นหอม และผักชี ควรปลูกในแปลงเพาะ และสามารถปลูกได้ในแปลงเดียวกัน ผักเหล่านี้จะขึ้นเป็นฤดูกาล

14. หลังปลูกผักควรคลุมด้วยวัสดุคลุมดินต่าง ๆ ได้แก่ ฟางข้าว เศษหญ้าแห้งเศษใบไม้ ขุยมะพร้าว และวัสดุอื่น ๆ ที่ทำได้ ในท้องถิ่น การคลุมดินจะช่วยให้ดินมีความชุ่มชื้นตลอดเวลา ลดการระเหยของน้ำ ป้องกันวัชพืช และทำให้ผักงอกงามเร็ว

15. หมั่นรดน้ำในกรณีที่ฝนไม่ตก และควรหมั่นใส่ปุ๋ยหมักบำรุงดินสม่ำเสมอและควรกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอเช่นกัน โดยการถอนทิ้ง

16. บางครั้งอาจจะมีแมลงมารบกวน แต่ไม่ต้องตกใจ แมลงและเพลี้ยเหล่านั้นสามารถกำจัดได้โดยวิธีธรรมชาติ เช่น การเก็บออกด้วยมือ ใช้สารไล่แมลงจากธรรมชาติ เช่น สารสะเดา หรือสารตะไคร้หอม อย่างไรก็ตามแล้วแต่การปลูกผักรวมกันหลายๆ ชนิด และการบำรุงดินให้อุดมสมบูรณ์มากๆ จะเป็นการป้องกันโรคแมลงได้ดี นอกจากนั้น พืชชนิดต่างๆ ที่มีกลิ่นแรงๆ เช่น ตะไคร้และดอกดาวเรืองควรที่จะปลูกไว้ใกล้ๆ กับ แปลงผัก เพราะกลิ่นเหล่านี้จะไล่แมลงและเพลี้ยได้เป็นอย่างดี ควรมีการทำปุ๋ยหมักอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไว้ใช้แทนปุ๋ยวิทยาศาสตร์ปุ๋ยหมักทำได้ง่ายและมีประโยชน์ต่อดินและพืชมาก

กรมการเกษตร (2554) แนะนำเทคนิคในการปลูกผักปลอดสารพิษที่มีประสิทธิภาพและใช้ได้ผลในแปลงปลูกมีที่มาจากงานวิจัยของกรมวิชาการเกษตร ดังนี้

1. เลือกเมล็ดพันธุ์ผักที่มีความงอกสูง หรือต้นกล้าที่แข็งแรง ปราศจากการทำลายของโรคและแมลงมาปลูก

2. เตรียมดินปลูก โดยหว่านปูนขาวประมาณ 200 กิโลกรัมต่อไร่ แล้วพรวนดินให้ละเอียดตากดินไว้ ประมาณ 1 อาทิตย์ ก่อนปลูกเพื่อทำลายแมลงและเชื้อโรคในดินบางชนิด

3. ให้ใช้เมล็ดสะเดาบดแห้ง รองกันหลุมก่อนปลูกประมาณช้อนแกงต่อหลุม หรือใช้เมล็ดสะเดาแห้ง 1 กิโลกรัม หว่านในพื้นที่ปลูก 10 ตารางเมตร เพื่อป้องกันไส้เดือนฝอยศัตรูพืช และแมลงในดินบางชนิด

4. ก่อนปลูกให้ใช้ผงมวลชีวภาพ (เชื้อราอยู่ในรูปการค้า ชื่อ ยูนิกรีน จำนวน 50 กรัม โรยในพื้นที่ปลูก 1 ตารางเมตร หรือใช้รองกันหลุมก่อนปลูกอัตรา 15-25 กรัมต่อต้น จะป้องกันกำจัดโรคโคนเน่ารากเน่าที่เกิดจากเชื้อรา

5. ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา 4 ตันต่อไร่ และใช้ปุ๋ยเคมีสูตรที่เหมาะสมต่อพืชชนิดนั้น เพื่อเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของดิน ให้ต้นกล้าผักที่มีการเจริญเติบโตแข็งแรงดี ทนต่อการเข้าทำลายของโรคและแมลง พร้อมทั้งให้ปุ๋ยทางใบเป็นระยะเพื่อเร่งการเจริญเติบโตไม่ให้พืชเกิดอาการขาดธาตุ และทำให้ผลผลิตตกและสวยงาม

6. ในช่วงฤดูดูแลรักษา ให้พ่นน้ำสะอาดหมักจากเมล็ดสะเดา 700 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร โดยนำเมล็ดสะเดาที่บดละเอียดแล้วใส่ในถุงผ้าขาวบางนำไปแช่น้ำนาน 1-2 วัน เมื่อจะฉีดพ่นให้น้ำออกจากถุงให้หมด เพื่อให้สารที่อยู่ในสะเดาออกมาให้มากที่สุด จะช่วยป้องกันกำจัด หนอนเพลี้ยต่างๆ และผสมน้ำมันหอมระเหยจากตะไคร้ อัตรา 70-80 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร จะป้องกันกำจัดโรคใบจุดใบไหม้ผลเน่าของพืชผักหลายชนิด โดยพ่นทุก 5-7 วัน

7. อาจใช้เชื้อไวรัสหนอนกระทุ้หอม หรือเชื้อไวรัสหนอนเจาะสมอฝ้าย ซึ่งเป็นไวรัสที่ทำลายหนอน หนอนจะเป็นโรคและตายในที่สุด โดยจะตายภายใน 2-7 วัน ยังไม่มีจำหน่ายในรูปการค้า โดยเชื้อไวรัสหนอนกระทุ้หอมจะใช้ได้กับพืชพวกหอมแดง หอมหัวใหญ่ หน่อไม้ฝรั่ง องุ่น ถั่วลิสง เต้าฝัก ตระกูลกะหล่ำ ข้าวโพดฝักอ่อน กระเจี๊ยบขาวแตงกวา แตงโม ส่วนเชื้อไวรัสหนอนเจาะสมอฝ้าย จะใช้ได้กับพริก มะเขือเทศ หน่อไม้ฝรั่ง องุ่น ถั่วลิสง ถั่วฝักยาวหรือใช้แบคทีเรียกำจัดหนอนแบคทีเรียนี้จะไปทำลายระบบการกินอาหารของหนอน ทำให้หนอนไม่สามารถกินอาหารได้ปกติและตายในที่สุด มีขายตามร้านขายปุ๋ยขายยา ตามท้องตลาดในรูปการค้าหลายชนิด เช่น อูรีไซด์เซ็นทาร์ฯ ซึ่งจะนำมาใช้ร่วมในการฉีดพ่นแต่ละครั้งจะสามารถกำจัดหนอน กระทุ้หอม หนอนใยผัก หนอนคืบ กระหล่ำ หนอนปลอกฯ แต่มีข้อจำกัดที่ว่าห้ามใช้ในแหล่งที่มีการเลี้ยงตัวไหม เพราะเชื้อนี้จะฆ่าหนอนไหมด้วย

8. การใช้กาเวนนิว ENTO 92 ที่ทำจากส่วนผสมของน้ำมันละหุ่ง น้ำมันสน และไซคาร์บูบ้ำ อัตรา 7.5:5:1 ดักจับแมลงศัตรูพืช เพื่อลดการระบาดของตัวแก่ที่จะมาวางไข่หรือลงทำลายพืช โดยใช้กาเวนนิวที่ระบองน้ำมัน เครื่องสีเหลืองหรือแผ่นป้ายสีเหลือง แล้วนำไปปักในแปลงผักให้สูงจากต้นผัก 30-50 เซนติเมตรวางให้กระจายกัน ในพื้นที่ 1 ไร่ ซึ่งจะใช้ประมาณ 60-80 กระบอง สีเหลือง

จะเป็นสีที่ล่อแมลงศัตรูพืชมาเกาะติดกับกาทำให้บินไปทำลายพืชผักไม่ได้และตายไปเอง โดยจะมีการเปลี่ยนกระป๋องและทาขาวเหนียวใหม่ทุก 15-20 วัน

9. กำจัดวัชพืชและดูแลแปลงปลูกให้สะอาดอยู่เสมอ

10. เมื่อเห็นมีแมลงบางชนิดหลงเหลืออยู่ก็ให้ใช้วิธีจับมาทำลาย หรือตัดแต่งกิ่งหรือใบพืชที่เป็นโรคออกจากแปลงไปเผาทิ้งเสีย ก็จะช่วยลดการแพร่ระบาดของศัตรูพืชลงได้

11. ไม่ควรปลูกพืชซ้ำที่ ควรหมุนเวียนพืชที่จะปลูกในแต่ละครั้ง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน (2556: 1-8) แนะนำวิธีการผลิตผักปลอดภัยสารพิษไว้ดังนี้ พืชผักเป็นอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายของมนุษย์ ปัจจุบันพบว่าเกษตรกรใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ในระบบการผลิตทั้งป้องกันโรค แมลงและวัชพืช เกิดผลกระทบหลายด้าน เช่นสุขภาพของผู้บริโภค และเป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม การผลิตผักปลอดภัยสารพิษ นับเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ตลาดมีความต้องการสูง แต่ผลผลิตยังมีน้อยไม่พอกับความต้องการของตลาดดังนั้นการปลูกผักปลอดภัยสารพิษจึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่น่าสนใจ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การคัดเลือกพื้นที่

1.1 ลักษณะพื้นที่ควรเป็นที่ดอน หากเป็นที่ลุ่มควรยกร่องปลูก ลักษณะของดิน เป็นดินร่วนปนทราย ระบายน้ำดี ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง และมีค่าความเป็นกรด-ด่างที่เหมาะสมในการปลูกผักประมาณ 6.0-6.5

1.2 แหล่งน้ำ ควรเป็นแหล่งน้ำที่สะอาดปราศจากสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ที่มีพิษปนเปื้อน และมีน้ำเพียงพอสำหรับใช้ตลอดปีหรือตลอดฤดูกาล

2. การเตรียมพื้นที่

2.1 การปรับปรุงบำรุงดิน ดินที่ใช้ในการทำการเกษตรส่วนใหญ่ มักเป็นดินที่เสื่อมสภาพขาดอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหาร การปรับปรุงดินที่เสื่อมสภาพ สามารถทำได้ด้วยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน โดยวิธีการปลูกพืชแล้วไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน พืชที่นิยมปลูกเป็นปุ๋ยพืชสดส่วนใหญ่เป็นพืชตระกูลถั่ว เนื่องจากได้ทั้งอินทรีย์วัตถุที่เกิดจาก ลำต้น ใบ ดอก และยังได้ธาตุไนโตรเจนจากการตรึงโดยแบคทีเรียที่เกิดจากปมรากอีกด้วย หรือกระทำโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมักชีวภาพที่ได้จากการหมักของมูลสัตว์ แกลบดิบ แกลบดำ ราชยาบ อัตรา 3:3:3:1ผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน และพรมด้วยน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ (200 ต่อ 1) ให้มีความชื้นพอเหมาะ (60 %) ใส่ในอัตรา 2-3 ตัน/ไร่ การใส่ปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกพอเทืองเพื่อปรับปรุงบำรุงดินนอกจากนี้ควรเก็บ

ตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ ก่อนปลูกพืชอยู่เสมอ เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติและความอุดมสมบูรณ์ของดิน สำหรับใช้เป็นแนวทางการใส่ปุ๋ย หากพบว่าดินมีสภาพความเป็นกรด ควรปรับสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน โดยการใส่ปูนขาว ปูนมาร์ลหรือปูนโดโลไมท์ อัตรา 200-300 กิโลกรัม/ไร่ หลังจากหว่านหรือใส่ปุ๋ยแล้วควรรดน้ำตามด้วย

2.2 การเตรียมดินให้ถูกต้อง นอกจากจะช่วยให้พืชผักเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์แล้ว ยังเป็นการลดปัญหาจากศัตรูพืช ที่อาจจะเกิดขึ้นในช่วงการผลิตพืชผักเป็นอย่างดี วิธีเตรียมพื้นที่และการเตรียมดินปลูกที่ถูกต้องควรดำเนินการดังนี้

1. ปรับพื้นที่ให้ราบเรียบ
2. จัดทำคูระบายน้ำ
3. ขุดปรับทำลายพื้นที่ที่เป็นแหล่งหลบอาศัยของหนูและสัตว์ศัตรูพืชต่างๆ
4. กำจัดวัชพืชที่ขึ้นอยู่เดิมไม่ให้แข่งกับพืชที่ปลูก
5. ไถเตรียมดินด้วยการไถตะ ดากดินไว้ประมาณ 7 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชโรค-แมลง ที่อาศัยอยู่ในดิน
6. ไถพรวนดินอีก 1 ครั้ง หลังจากไถตะ แล้วตากดินไว้ประมาณ 7 วัน เพื่อให้ดินมีเนื้อละเอียดร่วนซุยเหมาะแก่การปลูกพืช

2.3 การเตรียมแปลงปลูก

หลังจากการปรับปรุงดินและการเตรียมดินอย่างถูกวิธีแล้ว ทำการปรับดินให้สม่ำเสมอยกแปลงปลูกขนาด 1-2 เมตร ยาวตามความต้องการ คลุมแปลงปลูกด้วยเศษวัชพืช หรือใบหญ้าแห้ง เพื่อรักษาความชุ่มชื้นและควบคุมวัชพืช

3. การคัดเลือกพันธุ์

ควรเลือกพันธุ์ผักที่ต้านทานต่อโรคและแมลง มีคุณภาพตรงตามที่ตลาดต้องการ เหมาะสมกับฤดูปลูกและสภาพดินฟ้าอากาศ และก่อนนำเมล็ดพันธุ์ผักไปปลูกทุกครั้งควรแช่เมล็ดพันธุ์ผักในน้ำอุ่นที่อุณหภูมิ 50-55 องศาเซลเซียส เป็นเวลานาน 10-15 นาที เพื่อกำจัดเชื้อราและยังเป็นการกระตุ้นให้เมล็ดพันธุ์ผักงอกอย่างสม่ำเสมอ

4. การปลูกด้วยเมล็ดหรือต้นกล้าตามแต่ชนิดของพืช

การเพาะกล้าแช่เมล็ดพันธุ์ผักในน้ำอุ่นที่อุณหภูมิ 50-55 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 10-15 นาที เพื่อกำจัดเชื้อรา และยังเป็นกระตุ้นให้เมล็ดพันธุ์งอกได้อย่างสม่ำเสมอ ช่วยลดปริมาณการ

ใช้เมล็ดพันธุ์ เมื่อต้นกล้ามีอายุได้ 15-20 วัน ถอนแยกต้นกล้า โดยให้มีระยะห่างระหว่างต้นประมาณ 10-15 ซม. ต้นกล้าที่ถอนแยก สามารถนำไปปลูกในแปลงที่เตรียมไว้

5. การให้น้ำ

การให้น้ำมีหลายระบบ ซึ่งในแต่ละระบบก็มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไปตามสภาพต้นพืช ดังนั้นระบบการให้น้ำในการผลิตผักแบ่งออกได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การให้น้ำแบบพ่นฝอย พืชกินใบที่บอบบาง เช่น ผักกาดหอม ผักกวางตุ้ง ผักคะน้า ต้นหอม หัวไชเท้า ปวยเล้ง ตังโอ้ กะหล่ำต่างๆ เป็นพืชผักที่มีใบบอบบาง ไม่ชอบความร้อนสูงนักจึงจำเป็นต้องให้น้ำเป็นละอองฝอย

2. การให้น้ำเฉพาะพื้น เหมาะแก่การปลูกมะเขือเทศ พริก พืชตระกูลแตง มีลักษณะการให้น้ำ ดังนี้

2.1 การให้น้ำซึมเข้าแปลง โดยการขุดร่องระหว่างแปลงปลูกแล้วปล่อยน้ำให้ซึมเข้าแปลง

2.2 การให้ระบบท่อ โดยการใช้ท่อพลาสติกเจาะรูติดตั้งหัวจ่ายน้ำขนาดต่างๆ ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับผักแต่ละชนิด รดน้ำทุกวัน เช้า - เย็น รดน้ำให้ชุ่มพอประมาณอย่าให้แฉะจนเกินไป จะทำให้ต้นเน่าได้

6. การกำจัดวัชพืช

วัชพืชเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการปลูกผัก โดยวัชพืชจะเจริญเติบโตแข่งขันแย่งน้ำ อาหารและแสงแดด ควรควบคุมวัชพืชโดยการใช้วัสดุคลุมดินเช่น ใบหญ้าแห้ง ฟางข้าว และพลาสติกคลุมแปลง เป็นต้น หากมีวัชพืชขึ้นให้กำจัดโดยวิธีการถอน

7. การใส่ปุ๋ย

รองพื้นก่อนปลูกผัก ด้วยปุ๋ยสูตรเสมอ เช่น 15-15-15 อัตรา 30-50 กก./ไร่ หลังปลูก 7-10 วัน (ต้นกล้าตั้งตัวได้ดี) เสริมการเจริญเติบโตของพืชผัก ด้วยการรดด้วยน้ำหมักชีวภาพอัตรา 1:200 อาทิตย์ละ 1 ครั้ง

8. การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชผักโดยวิธีแบบผสมผสาน

8.1 การป้องกันกำจัดโดยวิธีกลเช่น การใช้กับดักกาวเหนียวสีเหลือง สามารถดักจับตัวเต็มวัยของแมลงศัตรูผักได้หลายชนิด เช่น เพลี้ยไฟ แมลงวันเจาะผล หนอนชอนใบ ผีเสื้อหนอนใยผัก หนอนเจาะกระทู้ หอม หนอนคืบหรือการใช้กับดักกากน้ำตาล อัตราส่วนที่ใช้ กากน้ำตาล 1 ส่วน ต่อ

น้ำ 3 ส่วน สามารถดับจับผีเสื้อกลางคืนได้เช่น ผีเสื้อหนอนกระทู้หอม ผีเสื้อหนอนใยผักหรือการใช้กับ ดักแสงไฟ สามารถดับจับผีเสื้อกลางคืนได้ เช่น ผีเสื้อหนอน กระทู้หอม หนอนคืบกะหล่ำหรือการใช้ มุ้งตาข่าย หรือกางมุ้งในล่อนในแปลงผัก

8.2 การป้องกันกำจัดโดยใช้สารสกัดจากพืช (น้ำหมักสมุนไพร) เช่น สารสกัดจาก สะเดา ทางไหล พริก ข่า ตะไคร้หอม น้ำส้มควันไม้ พ่นอาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง อัตรา 20-30 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร ถ้าเป็นน้ำส้มควันไม้ ใช้ในอัตรา 100 ซีซี ผสมน้ำ 20 ลิตร แต่ถ้าฆ่าเชื้อในดิน ใช้ในอัตรา 50 ซีซี ผสมน้ำ 1 ลิตร

9. การเก็บเกี่ยว

เก็บผลผลิตในช่วงเช้า โดยใช้มีดตัดหรือถอนทั้งต้น นำมาตัดแต่ง ล้างด้วยน้ำสะอาดและ นำมาบรรจุในภาชนะที่สะอาด เช่น ถุงพลาสติกเพื่อจำหน่ายต่อไป

2.3 การจัดการตนเอง

สุวิมล มีแสง (2554: 40) สรุปหลักการของการจัดการตนเองดังนี้ การจัดการตนเอง หมายถึง สิ่งเหล่านี้

1. ระบบของการจัดการตนเอง เป็นระบบที่ปรับตัวได้ ยืดหยุ่นได้ ฟื้นฟูตัวเองได้ กลับสู่สภาพ เดิมได้ง่าย รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีปัญหาเป็นของตนเอง เมื่อใดก็ตามที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ก็ สามารถปรับตัวและจัดการตนเองเสียใหม่จนพัฒนาเป็นระบบที่ซับซ้อนขึ้นได้เอง โดยไม่ต้องมีการ บังคับทิศทางหรือรูปแบบจากภายนอก

2. การจัดการตนเองต้องไม่เกิดขึ้นจากการควบคุมจากกฎข้อบังคับที่ถูกกำหนดจากบนลงล่าง โดยภาครัฐแต่ให้ความสำคัญกับการกระทำของสังคมที่เป็นชุมชนท้องถิ่นและความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกในสังคมที่นำไปสู่ระบบการสรรค์สร้างรูปแบบและโครงสร้างที่จัดระเบียบขึ้นภายใต้การ เปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัต

3. การจัดการตนเองมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม การรู้คิด ทฤษฎีกายจิต หัวใจสำคัญของการจัดการตนเองคือ หลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีกายจิต เนื่องจากทฤษฎีการควบคุมกายจิต สามารถเรียนรู้ได้โดยการเสริมแรงอย่างมีระบบ

พลากร วงศ์กองแก้ว (2551, อ้างใน สุวิมล มีแสง, 2554:41) กล่าวว่า หลักการจัดการตนเอง ของชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนในยุคแห่งการปลดปล่อยที่ให้อิสระกับประชาชน หรือกลุ่มองค์กร ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนมากกว่ายุคก่อนๆ เนื่องจากว่ายุคนี้เน้นให้

ประชาชนได้ตัดสินใจในทรัพยากรของชุมชน ดังนั้น การจัดการตนเองของชุมชนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีความเชื่อว่าชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีอิสระได้โดยไม่ถูกกำหนดจากภายนอกแต่ถูกสร้างจากภายในชุมชนท้องถิ่นเอง

สภาองค์กรชุมชน (2551, อ้างใน สุวิมล มีแสง, 2554: 41) กล่าวว่า การจัดการตนเองของชุมชนเป็นระบบซึ่งใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนของคนในท้องถิ่น โดยคนในชุมชนท้องถิ่น และเพื่อคนในชุมชนท้องถิ่น เข้ามาร่วมใช้เวทีพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เป็นระบบการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นที่มีมาแต่อดีต

สรุปจากทัศนะข้างต้นว่า หลักการของการสร้างองค์กร ประกอบด้วยองค์ประกอบเหล่านี้ คือ

1. ตัวตน ความเข้าใจร่วมกันขององค์กรการจัดการองค์กรทุกองค์กรนั้นจะต้องมีตัวตนที่ถูกจัดการ ตัวตนที่ว่านี้เกิดขึ้นจากความรู้สึกร่วมกันของกลุ่มว่าพวกเขาคือใคร ต้องการอะไร และควมมีตัวตนร่วมกันทำให้พวกเขามีโลกทัศน์ที่คล้ายกัน ตัวตนขององค์กรนั้นรวมถึงวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย ค่านิยม ประวัติดังองค์กร สถานการณ์ปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคต

2. ข้อมูล สื่อขององค์กร ข้อมูลคือหัวใจของการดำเนินชีวิตระบบที่ซับซ้อนของสิ่งมีชีวิตจะต้องรับข้อมูลใหม่ๆ และมีกระบวนการประเมินข้อมูลอยู่เสมอ ข้อมูลใหม่ที่ระบบรับเข้ามาอาจจะดูไร้ระเบียบนั่นเองที่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ระบบอยู่รอด เพราะระบบมีระเบียบมากเกินไปมักเกิดอาการแคะแกระแกร็นและในที่สุดก็ต้องสลายไป ข้อมูลเป็นสิ่งที่ทุกคนเข้าถึงได้ และมีพร้อมอยู่เสมอถึงแม้ว่าจะไม่รู้ว่าจะใครจะเป็นคนต้องการข้อมูลนั้นก็ตาม

3. ความสัมพันธ์ทางเชื่อมภายในองค์กร ความสัมพันธ์คือเส้นทางสู่ปัญญาของระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกทำให้เกิดการสร้างและวิเคราะห์ข้อมูล เกิดการขยายความเป็นตัวตนขององค์กรเพื่อเพิ่มจำนวนปัจเจกที่มีส่วนร่วมมากขึ้นและทำให้กิจกรรมทั้งหมดเกิดขึ้นอย่างชาญฉลาด หากไร้ความสัมพันธ์แล้ว งานคงไม่เกิดขึ้น พลวัตของการจัดการตนเอง หลักการสามข้อที่กล่าวถึงได้แก่ ตัวตน ข้อมูล และความสัมพันธ์ แท้จริงแล้วมีความเชื่อมโยงกันอย่างสูงจนแยกกันไม่ออก ปฏิสัมพันธ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลาเพื่อเชื่อมโยงระบบต่างๆ เข้าด้วยกันและคัดสรรข้อมูลซึ่งทำให้เกิดตัวตนขึ้น เมื่อข่าวสารข้อมูลมีการไหลเวียนอย่างอิสระ ก็จะผลักดันให้ปัจเจกสร้างปฏิสัมพันธ์ใหม่ด้วยเหตุนี้ความเป็นตัวตนขององค์กรจึงเกิดความชัดเจนขึ้นในทันทีที่องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง

2.4 รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสาวนีย์ แพรวกลาง (2551) ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระหว่างระบบเกษตรปลอดสารพิษกับระบบเคมี กรณีศึกษาการปลูกสลัดแก้วและผักสลัดคอสนในหมู่บ้านโป่งแยงใน ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การปลูกผักสลัดแก้วและสลัดคอสนระบบเกษตรเคมีมีการใช้สารเคมีในปริมาณที่เข้มข้นกว่าจึงทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่า และส่งผลทำให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าการปลูกผักสลัดแก้วและสลัดคอสนระบบเกษตรปลอดสารพิษอีกด้วย จากการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจพบว่า การปลูกผักสลัดแก้วและสลัดคอสนในระบบเกษตรปลอดสารพิษกับระบบเกษตรเคมีคุ้มค่าต่อการลงทุนทั้งสองระบบ โดยระบบปลอดสารพิษนั้นมีมูลค่าที่สูงกว่าระบบเกษตรเคมี

ปัทมา ฉันทศรีวิโรจน์ (2544) ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติการบริโภคผักปลอดสารพิษของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หัวหมาก) ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการบริโภคอาหารของครอบครัวของนักศึกษาส่วนใหญ่ จะประกอบอาหารเองบางมื้อ ผู้ที่ประกอบอาหารจะเป็นบิดามารดา ลักษณะนิสัยชอบบริโภคผักทั้งครอบครัว มีการรับประทานผักทุกมื้อ นิยมรับประทานทั้งผักดิบและผักสุก แหล่งผักที่ได้มาส่วนใหญ่จะซื้อมารับประทานและครอบครัวของนักศึกษาส่วนใหญ่ เคยบริโภคผักปลอดสารพิษ ผักที่ครอบครัวของนักศึกษาชอบทานมากที่สุดคือผักบุ้ง รองลงมาคือคะน้า และผักกาดขาว ทัศนคติการบริโภคผักปลอดสารพิษของนักศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ มีทัศนคติเชิงบวกต่อการบริโภคผักปลอดสารพิษ ที่เหลือมีทัศนะเป็นกลางๆต่อการบริโภคผักปลอดสารพิษ

วัชร ปิ่นทอง (2543) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ระบบการผลิตของชุมชนส่วนใหญ่ ยังทำการผลิตในรูปแบบของเกษตรแผนใหม่ ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรกลุ่มหนึ่งได้เริ่มหันมาเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตทางการเกษตร โดยเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นทางออกของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากระบบเกษตรแผนใหม่ มุ่งเน้นการผลิตแบบพึ่งตนเอง ใช้รูปแบบการผลิตที่มีความหลากหลาย ผสมผสาน ในการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของเกษตรกรมีสาเหตุสำคัญอยู่คือ สาเหตุที่เป็นแรงผลักดันและแรงจูงใจ ดังนั้นที่ผ่านมาเกษตรกรจึงได้นำเอารูปแบบการผลิตแบบเกษตรทางเลือกโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนมีอยู่ 2 แบบ คือ รูปแบบเกษตรอินทรีย์ ได้แก้ไขสมุนไพรรักษาป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช การปลูกไม้พุ่มตระกูลถั่วป้องกันการทำลายของดิน

สุนันท์ สร้างอำไพ (2551) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการเลือกซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผักปลอดสารพิษในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ รายได้ และ อาชีพ โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน

กิตติพงษ์ พลพันธ์ (2552) ศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกผักปลอดสารพิษ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ ด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางและด้านทัศนคติอยู่ในระดับมาก และผลสัมฤทธิ์ด้านผลประกอบการอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาคือ ภัยธรรมชาติ สถานที่จำหน่ายและการประชาสัมพันธ์ โดยมีข้อเสนอแนะ จัดรูปแบบพื้นที่เป็นโซนเฉพาะ เช่น ที่พักอาศัย โรงงาน สถานที่ราชการ สถานที่เพาะปลูกหรืออื่นๆ เพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการ และรัฐบาลควรประชาสัมพันธ์สนับสนุนอย่างจริงจัง ส่วนเกษตรกรต้องศึกษาทำความเข้าใจในโครงการปลูกผักปลอดสารพิษ

วรุสิริ พันคำอ้าย (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกพืชผักปลอดสารพิษในระดับสูง แต่เกษตรกรยังขาดความเข้าใจเรื่องสภาพความเป็นกรดต่างของดินที่ใช้ในการปลูกและอายุของเมล็ดพันธุ์พืชที่จะใช้ในการเพาะปลูก ส่วนปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญ คือเรื่องสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเสี่ยงต่อการทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพผู้บริโภค เรื่องสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการตัดสินใจปลูกพืชผักปลอดสารพิษ และเรื่องความต้องการผักปลอดสารพิษของตลาด ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกพืชผักปลอดสารพิษ คือ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ผลกระทบจากการทำการเกษตรแบบใช้สารเคมี ทำให้ดินเสียหาย ระบบสังคมแบบเครือข่ายทำให้แนวคิดทำเกษตรแบบปลอดสารพิษขยายเครือข่าย และองค์กรชาวบ้านได้ให้การสนับสนุนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ กระแสการพัฒนาหลักของประเทศ ทำให้เกษตรกรหาทางเลือกใหม่ๆ การสื่อสารมวลชนได้มีการสนับสนุนจากภายนอกเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมในชุมชน การแลกเปลี่ยนการอบรมสัมมนา ทั้งนี้หลังจากทำเกษตรปลอดสารพิษแล้วทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น สืบเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ รวมทั้งสุขภาพของเกษตรกร คุณภาพชีวิตดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

เอก อุ่นจิตต์วรรณะ (2548) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อผักปลอดสารพิษชนิดผักกินใบ เช่น ผักบุ้ง คะน้า สาเหตุที่ซื้อ คือให้ความสำคัญกับสุขภาพของตนเอง สถานที่ซื้อ คือตลาดสด เนื่องจากเดินทางสะดวก การตัดสินใจซื้อ ตัดสินใจด้วยตนเอง การโฆษณาทางโทรทัศน์ทำให้รู้จักผักปลอดสารพิษ และค่าใช้จ่ายในการซื้อครั้งละต่ำกว่า 51 บาท โดยสรุปพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยทางการตลาดเรื่องความสดใหม่ของผัก ความสะอาด มั่นใจในคุณภาพว่าปลอดสารพิษ ราคาคุ้มค่างกับคุณภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับผักอื่นๆ มีป้ายแสดงราคาชัดเจน บริเวณที่จำหน่ายสะอาด จัดวางเป็นระเบียบ สะดวกในการเลือกซื้อ ทำให้ที่ตั้งใกล้ที่พักอาศัย มีป้ายโฆษณาแนะนำผักปลอดสารพิษ

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เกษตรกรที่ปลูกพืชผักปลอดสารพิษ จะมีความรู้เกี่ยวกับพืชผักปลอดสารพิษ และการใส่ใจในเรื่องของสุขภาพทั้งผู้ปลูกและผู้บริโภคที่มีต่อสารเคมีตกค้างในพืชผัก นอกจากนี้ยังได้รับการส่งเสริมจากชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดสารพิษ คือเรื่องของคุณภาพ ความสะดวกในการเลือกซื้อ ความสะอาด และราคาเหมาะสม

2.5 กรณีตัวอย่างของเกษตรกรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. กรณีตัวอย่างของนายภูริวัจน์ บุญงาม อายุ 37 ปี อยู่บ้านเลขที่ 116 ม.5 ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ เจ้าของ “ฟาร์มผักสลัดคุณภาพ” สวนผักออร์แกนิกเกษตรกรคนรุ่นใหม่ ทำฟาร์มสวนผักออร์แกนิก บนพื้นที่เพียง 2 งาน ประสบผลสำเร็จส่งผลผลิตขายตามห้างสรรพสินค้าชื่อดังในตัวเมืองสุรินทร์ สร้างรายได้งามถึงเดือนละ 2 แสนบาท ตามรายงานข่าว หลังจบการศึกษาระดับ ปวส. สาขาพาณิชยศิลป์ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมกรุงเทพฯ ได้เข้าทำงานรับจ้างเป็นกราฟิกดีไซน์ โปรดักชันเฮาส์ และเป็นผู้ออกแบบโฆษณาต่างๆ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยู และโทรทัศน์ ที่กรุงเทพฯ มีรายได้หลักล้านบาทต่อเดือน แต่อยากกลับมาใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ดูแลพ่อแม่ชราามากแล้วที่ จ.สุรินทร์ บ้านเกิดพร้อมต้องการเดินตามรอยวิถีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงตัดสินใจกลับบ้านมาปรับเปลี่ยนทุ่งนาข้าวหอมมะลิให้เป็นสวนผักออร์แกนิกเริ่มลงทุนครั้งแรกจากเงินกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) 200,000 บาท ทำโรงเรือน ซ้อมเมล็ดพันธุ์ผัก และกำจัดวัชพืช โดยไม่ใช้สารเคมี ส่วนแหล่งน้ำโชคดีที่ไม่ต้องลงทุนเพิ่ม เพราะอยู่ใกล้สระน้ำ ซึ่งปลูกผัก

ใช้เวลาเพียง 2 - 4 เดือน สามารถทยอยเก็บผลผลิตรุ่นแรกได้ และทำมานานกว่า 6 ปีแล้ว แต่ละเดือนสวนผักอแกนิกแห่งนี้ให้ผลผลิตราว 2 ตัน ช่วงแรกส่งขายในเขต จ.สุรินทร์ ต่อมาตลาดผู้บริโภคขยายตัวส่งขายไปไกลทั่วภาคอีสาน โดยราคาจำหน่ายผักอแกนิกสูงกว่าผักตามท้องตลาดทั่วไป 3 - 4 เท่าตัว ฉะนั้นปลูกผักบนพื้นที่เพียง 2 งาน สามารถสร้างรายได้เข้ากระเป๋าเดือนละไม่ต่ำกว่า 200,000 บาท ผลพลอยได้จากการปลูกผักอแกนิก คือ สุขภาพดีเพราะปลอดจากสารเคมีสภาพพื้นที่และแหล่งน้ำปลอดภัย ซึ่งผู้ที่สนใจอยากปลูกผักอแกนิกอาจเริ่มจากพื้นที่เล็กๆ เพียง 1 - 2 งานก่อน เริ่มจากปลูกพืชผักสวนครัวเพราะแต่ละชนิดมีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น สามารถปลูกไว้รับประทานหมุนเวียนได้ทั้งปี และยังสามารถขยับขยายปลูกไว้จำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ต่อกับด้วย นายภูริวัจน์ กล่าวอีกว่า ในช่วงทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ ได้มีโอกาสเข้าศึกษาการปลูกพืชผักอแกนิกที่โครงการหลวงโกลเด้นเพลส จึงเล็งเห็นโอกาสในการทำอาชีพการเกษตร และผลิตอาหารที่ยั่งยืน เพราะคนต้องบริโภคทุกวัน และการทำฟาร์มสวนผักอแกนิกนั้นการบริหารจัดการไม่เหน็ดเหนื่อย ไม่ต้องพรวนดิน หรือรดน้ำ กำจัดวัชพืช ที่สำคัญมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้นแบบในการทำเศรษฐกิจพอเพียงจึงตัดสินใจกลับมาทำสวนผักอแกนิกที่ จ.สุรินทร์ บ้านเกิด โดยการกู้ยืมเงิน ธ.ก.ส.มา 200,000 บาท มาทำแปลงด้วยความตั้งใจ และทำการตลาดอย่างจริงจัง ประมาณ 3 เดือน ธ.ก.ส. ส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจ และเสนอให้เงินกู้เพิ่มอีก 300,000 บาท เมื่อมาทำธุรกิจผักอแกนิกทำให้เห็นความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรที่มีการจัดการชัดเจนเป็นระบบนั้นสามารถทำได้ในระยะยาว ผ่านมากกว่า 6 ปี ขณะนี้ตนมีแปลงผักอแกนิกกว่า 300 แปลง มีผลผลิตกระจายได้ทั้ง จ.สุรินทร์ วางขายในห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์สโตร์ และจังหวัดใกล้เคียง เช่น บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด มีรายได้ประมาณเดือนละ 200,000 บาท อนาคตกำลังวางแผนขยายแปลงปลูกผักอแกนิกที่ประเทศกัมพูชา ในต้นปี 2559 และจะขยายแปลงผักอีกหลายร้อยแปลงเพื่อการส่งออกเป็นระดับหลายตัน นายภูริวัจน์ กล่าวในตอนท้าย ด้าน นายช่วย บุญงาม อายุ 65 ปี บิดาของนายภูริวัจน์ บุญงาม กล่าวว่า ดีใจมากที่ลูกชายได้กลับมาทำงานอยู่บ้านเกิด เมื่อก่อนทำงานบริษัทอยู่ที่กรุงเทพฯ ต้องเดินสายทำงานไปทั่วจนไม่มีเวลาพักผ่อน มาบอกกับตนว่าอยากกลับบ้านมาทำการเกษตรที่บ้านเกิด ตนก็ไปหากู้เงิน ธ.ก.ส.ให้ ตอนแรกคิดว่าไม่ได้ผล พอทำมาเรื่อยๆ ก็ประสบผลสำเร็จอย่างที่เห็นในปัจจุบันนี้ (www.manager.co.th)

2. กรณีตัวอย่างบ้านสำโรง ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ เป็นชุมชนขนาดกลาง มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 183 ครัวเรือน ประชากร 763 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

เป็นหลักจากที่เคยทำเพื่อยังชีพก็กลายมาเป็นเพื่อสร้างรายได้ ด้วยโครงการบ้านสำโรงนำอยู่ “ปลูกผักปลอดสารพิษในตะกร้าหรือถุงดำ” ภายใต้โครงการร่วมสร้างชุมชนและท้องถิ่นให้น่าอยู่ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จากข้อมูลพบว่าชาวบ้านสำโรงปลูกผักเป็นอาชีพหลักมากถึง 67 ครัวเรือน และปลูกเพื่อจำหน่าย 21 ราย ซึ่งแต่ก่อนพบว่าใช้สารเคมีปริมาณสูงเฉลี่ยแล้วค่าใช้จ่ายสำหรับสารเคมีมากถึงปีละ 1.2 ล้านบาท แล้วยังมีผู้เสียชีวิตจากจากสารพิษตกค้างด้วย จึงมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ เพื่อการจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน โดยการปลูกผักในตะกร้าหรือถุงดำ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างมากในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมาสามารถปลูกได้ในบ้านที่มีพื้นที่จำกัด หรือคอนโดแคบๆ ได้ การดูแลไม่ยุ่งยาก เหมาะกับชีวิตไลฟ์สไตล์ของคนเมืองใหญ่ อย่างเช่น แก่นแก้ว หอมนวล ชาวบ้านสำโรงที่ใช้เวลาว่างหลังจากงานประจำแล้วทำเกษตรแบบพอเพียงและปลูกผักทั้งแบบลงดินลงในถุงไว้เก็บกิน อันไหนเหลือก็เก็บขายสร้างรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง โดยจุดเปลี่ยนที่มาปลูกผักในถุงดำนั้น แก่นแก้วบอกว่าด้วยความที่หมั่นศึกษาหาความรู้สิ่งแปลกๆ ใหม่ จึงได้ไปค้นคว้าในอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการปลูกพืชแนวใหม่ ซึ่งสนใจการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ และผักการปลูกผักในภาชนะต่างๆ โดยเฉพาะผักถุง ซึ่งถือว่าเป็นระบบเกษตรแบบใหม่ เพราะต้องการทำอะไรที่ไม่เหมือนกับคนอื่นที่ทำๆ กัน และจากการศึกษาก็พบว่า การปลูกผักในถุงมีข้อดีว่าการปลูกลงดินหลายอย่าง คือสามารถปลูกในพื้นที่จำกัดได้ เช่น คนที่อาศัยอยู่คอนโดสามารถวางเป็นชั้นๆ ได้ ซึ่งพื้นที่เพียง 1 ตารางเมตร สามารถปลูกผักได้ถึง 10 ชนิด และสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายไปวางไว้ตรงไหนก็ได้ หรือจะเอาผักถุงมาวางตกแต่งบ้านได้เช่นกัน คนปลูกสามารถปลูกไว้เก็บกินช่วยประหยัดรายจ่ายในครัวเรือนสำหรับขั้นตอนการปลูกผักในถุง เริ่มจากจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ได้แก่ ถุงดำ หน้าดิน ปุ๋ยหมัก ขุยมะพร้าวสับละเอียด เมล็ดพันธุ์สำหรับการผสมดินใช้สูตร 2 - 1 - 1 คือ ดิน 2 ส่วน ปุ๋ยหมัก 1 ขุยมะพร้าวสับ 1 ส่วน คลุกผสมให้เข้ากัน หรือถ้ามีซีวาก็ใช้ได้แต่อย่าใส่เยอะ ผสมแล้วต้องจำด้วยแล้วดูว่าพืชเป็นอย่างไรค่อยปรับใช้ในอัตราส่วนที่จะเพิ่มหรือลดหลั่น จากนั้นกรอกดินลงในถุงเสร็จแล้วโรยเมล็ดพันธุ์ผักที่ต้องการ รดน้ำพอชุ่มชั้นรองจนผักเติบโตขึ้น ก็ค่อยๆ รดน้ำ เช้า-เย็น หรือวันละครึ่งก็ได้ “ผักที่เหมาะสมกับการปลูกในถุงจะเน้นที่พืชอายุสั้น ได้แก่ ผักที่ลำต้นไม่ใหญ่มาก ประเภทกินใบได้ทุกประเภท เช่น โหระพา แมงลัก คื่นช่าย กะเพรา ตะไคร้ หรือผักมีผลก็ได้ เช่น พริก มะเขือม่วง มะเขือเทศ เป็นต้น เพราะผักจำพวกนี้โตเร็ว ให้ผลผลิตเร็ว ไม่เป็นโรคง่าย ถ้าให้คำแนะนำปลูกพริก เพราะราคาดี ลงมือปลูกแค่ 3 เดือนก็ออกผลแล้ว” สำหรับช่องทางการตลาดของผักถุงนั้น เขามองว่าส่วนใหญ่จะขายให้ผู้ที่มาศึกษาดูงานที่บ้าน

สำโรงแบบยกสูงหิ้วกลับไปทั้งถุง ราคาตั้งแต่ 50 - 200 บาท ส่วนไหนที่ไม่ได้ขายก็ไว้เก็บกินในครัวเรือน ถ้าเหลือมากค่อยเก็บไปขายรวมกับผักอื่นๆ ที่ปลูกในสวนกว่า 10 ชนิด โดยเก็บอย่างละชนิดอย่างละหน่อยรวมๆ กันขายได้อย่างน้อย 8,000 - 9,000 บาทต่อเดือนแล้ว ยิ่งถ้าช่วงไหนเราผลิตออกในช่วงที่ขาดตลาดก็จะได้ราคาดี เช่นมะเขือเทศในหน้าร้อนราคาสูงถึง กก.ละ 40 - 50 บาท ภายใต้แบรนด์สินค้า “ผักปลอดสารพิษบ้านสำโรง” “หลังจากหันมาปลูกผักแล้ว ทำให้ครอบครัวมีรายได้เสริม ไม่กระทบกับงานประจำ เพราะดูแลง่ายใช้รดน้ำเช้า-เย็นก่อนไปทำงานและหลังเลิกงานเท่านั้น ขณะเดียวกันยังช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือนไม่ต้องไปซื้อเขากิน เราปลูกเอง ปลอดสารพิษ ดีต่อสุขภาพอีกด้วย” แกนแก้วกล่าวย้ำ พร้อมทั้งทำให้คำแนะนำการทำเกษตรสมัยใหม่ว่า เกษตรกรสมัยใหม่ต้องหมั่นศึกษาและประยุกต์ปรับตัวเอง เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา อย่าไปตามกระแสพยายามทำอะไรที่คนอื่นยังไม่ได้ทำดีกว่า ไม่ต้องเสียเวลา ทำน้อยแล้วได้มากกว่าทำมากแล้วได้น้อย (www.manager.co.th)

3. กรณีตัวอย่างเกษตรกรในพื้นที่ บ้านจะแกโกน ม.16 ต.สลักไถ่ อ.เมือง จ.สุรินทร์ นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการปลูกผักอินทรีย์ ปลอดสารพิษ เช่น ผักคะน้า ผักกาดเขียว ผักบุ้ง ผักชี ผักและแตงโม บนเนื้อที่กว่า 7 ไร่ ทำให้ได้ผลผลิตสูง ด้วยการปลูกดอกไม้บานาชนิดไว้ข้าง ๆ แปลงผักเพื่อเป็นการหลอกล่อผีเสื้อกลางคืน และผีเสื้อกลางคืน ศัตรูพืชที่มักจะลงมาวางไข่กัดกินพืชผัก ทำให้ปัจจุบันผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น ด้านนายหวม เกษตรกรผู้ปลูกผักไร้สารเคมี เปิดเผยว่า ตนได้นำภูมิปัญญาแบบนี้มาใช้ปลูกนานกว่า 30 ปีแล้ว ลูกค้าส่วนใหญ่ชอบ เพราะผักของตนมีความสด ปลอดสารเคมี 100% จึงทำให้ขายดี ส่วน นางภาพ ภรรยา ก็ระบุว่า ตนและสามี ได้ช่วยกันปลูกดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ไว้ข้างกับแปลงผัก เพื่อล่อผีเสื้อ ไม่ให้มาวางไข่ และไปยุ่งกับผักอินทรีย์ที่ปลูกไว้ มีหลักการง่าย ๆ คือ ผีเสื้อมักจะชอบดอกไม้มากกว่าผัก ถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน นอกจากนี้ยังนำมูลวัวที่เลี้ยงไว้มาใส่เป็นปุ๋ย ทำให้ลดค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่งด้วย (www.manager.co.th)

4. กรณีตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโนนสวรรค์ ตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ รวมกลุ่มสมาชิกปลูกพืชผักแบบผสมผสานปลอดสารพิษ ในที่สาธารณะประโยชน์ที่รกร้างว่างเปล่ากว่า 40 ไร่ โดยใช้น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์ที่หาได้จากท้องถิ่นทั้งได้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัจจุบันมีชาวบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกจำนวน 33 คน มีการแบ่งพื้นที่สำหรับปลูกผักคนละ 1 - 2 งาน ส่วนพืชผักที่ปลูกจะเน้นปลูกตามฤดูกาลสามารถเก็บผลผลิตได้ทุกวัน อาทิ ข้าวโพด ดอกขจรหรือสลิด

หน่อไม้ฝรั่ง กล้วย พริก มะนาว และพืชผักสวนครัวอีกหลายชนิด สำหรับพืชผักที่ปลูกนอกจากชาวบ้านจะเก็บผลผลิตไปบริโภคเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนแล้ว ยังได้เก็บไปขายตามตลาดนัด ถนนคนเดินเซราะกราว และยังมีพ่อค้าแม่ค้ามารับซื้อถึงหมู่บ้านสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านที่เป็นสมาชิกเฉลี่ยเดือนละกว่า 10,000 บาทอีกด้วย ซึ่งเป็นการสร้างรายได้เสริมหลังทำนาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐทั้งอำเภอ เกษตรอำเภอ เทศบาลตำบลบ้านด่าน และอีกหลายหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมทั้งเรื่องระบบน้ำใต้ดินสำหรับใช้หล่อเลี้ยงพืชผัก สร้างโรงเรือน และให้ความรู้เกี่ยวกับการทำชีวภัณฑ์ไส้เดือนฝอย และฮอร์โมนไข่ แก่เกษตรกรเพื่อใช้สำหรับกำจัดศัตรูพืชได้ด้วยตัวเอง นางทองปาน กระจ่างจิตร อายุ 51 ปี ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารบ้านโนนสวรรค์ กล่าวว่า เดิมชาวบ้านมีอาชีพทำนาเป็นหลัก หลังจากทำนาไม่มีอาชีพอื่นต้องไปทำงานต่างจังหวัด แต่หลังจากมีการก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสาร เมื่อปี 2555 เริ่มแรกมีชาวบ้านเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกเพียง 8 ราย แต่พอประสบผลสำเร็จมีรายได้จากปลูกพืชผักขาย ก็มีชาวบ้านเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นปัจจุบันจำนวน 33 ราย นอกจากสมาชิกจะมีรายได้จากการปลูกผักปลอดสารขายเดือนละกว่าหมื่นบาทแล้ว ยังเป็นการสร้างความสามัคคีให้กับชาวบ้านในชุมชน และสร้างความอบอุ่นให้กับคนในครอบครัวเพราะไม่ต้องอพยพไปขายแรงงานต่างถิ่นเหมือนเมื่อก่อน ด้านนางบังอร อัมปะมะโต อายุ 43 ปี หนึ่งในสมาชิก บอกว่า เดิมมีรายได้จากการทำนาเพียงอย่างเดียวทำให้ไม่เพียงพอใช้จ่ายในครอบครัว แต่หลังจากสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสาร เมื่อปี 2556 ก็ทำให้มีรายได้เสริมเลี้ยงครอบครัวเฉลี่ยเดือนละกว่าหมื่นบาท ทั้งยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนโดยการเก็บผลผลิตที่ปลูกไปบริโภคได้อีกด้วยนอกจากจะรวบรวมกลุ่มปลูกผักขายแล้วยังได้เรียนรู้วิธีการกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีที่ปลอดภัย ที่สามารถทำใช้เองได้อีกด้วยปัจจุบันครอบครัวก็มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (www.manager.co.th/home)

5. กรณีตัวอย่างของกลุ่มชาวบ้านแบกงาน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พัฒนาการปลูกผักปลอดสารพิษเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้ด้านการเกษตร จนเป็นที่รู้จักของประชาชนนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย สร้างรายได้สร้างจิตสำนึกการทำเกษตรปลอดภัย ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคที่แปลงผักปลอดสารพิษบ้านแบกงาน ม.6 ตำบลสังขะ อำเภอสังขะ จ.สุรินทร์ นายวิโรจน์ อักษรดี นายอำเภอสังขะ เป็นประธานเปิด “โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ มหาลัยชีวิต ชมทุ่งทานตะวัน” จัดขึ้นโดยศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชนสุรินทร์ (มหาวิทยาลัยชีวิต) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลสังขะ และกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านแบกงานทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลสังขะ หันมา

เพาะปลูกผักปลอดสารพิษ สำหรับบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนและบุคคลทั่วไปอย่างแพร่หลาย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรประจำตำบล เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกด้านการทำการเกษตร โดยคำนึงถึงความปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคสำหรับแปลงปลูกผักปลอดสารพิษบ้านแบกจางดงกล่าว ชาวบ้านแบกจางได้รวมกลุ่มกันเพื่อปลูกผักปลอดสารพิษ บนพื้นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ที่รกร้างว่างเปล่า ด้วยการปลูกผักหลากหลายชนิด อาทิ ผักกาด คะน้า ต้นหอม ผักบุ้ง แดงกวา ข้าวโพด ฯลฯ ด้วยการแบ่งพื้นที่กันคร้วเรือนละ 2 งาน ในพื้นที่ 16 ไร่ ก่อนนำผลผลิตวางจำหน่ายสองข้างทางถนนสายสุรินทร์-สังขะ และบางส่วนนำไปส่งจำหน่ายยังตลาดสดเทศบาลสังขะส่วนแหล่งน้ำ ได้ดำเนินการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใส่โองน้ำซีเมนต์ขนาดใหญ่ ที่ตั้งสูงจากพื้นด้วยการรองท่อซีเมนต์อีก 3 ชั้น เพื่อกักเก็บน้ำ ในการใช้รดแปลงผักที่ตั้งเรียงรายกันจำนวนมาก สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ขณะที่ทุ่งทานตะวัน กำลังออกดอกสวยงาม พบว่ามีประชาชนแวะจอดรถเข้ามาถ่ายรูปเป็นที่ระลึกอย่างไม่ขาดสายอีกด้วย ส่วนนายวิโรจน์ อักษรดี นายอำเภอสังขะ กล่าวว่า แปลงปลูกผักปลอดสารพิษของชาวบ้านแบกจางแห่งนี้ ได้มีการทำมานานหลายปีแล้ว ปีนี้จึงอยากให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการท่องเที่ยวด้วย มหาลัยชีวิตจึงมีแนวคิดร่วมกันที่จะทำไร่ทานตะวันควบคู่ไปเพื่อดึงดูดประชาชนให้เข้ามาชมและซื้อผักปลอดสารพิษกลับไปรับประทาน ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งจะยึดแนวทางนี้ในการดำเนินการต่อไปในทุกๆ ปี ในขณะที่นายณัฐวัฒน์ สมบูรณ์ เทอดธนา นายก อบต.สังขะ กล่าวว่า โครงการนี้เป็นโครงการแรก ซึ่ง อบต.สังขะ ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อต้องการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับประชาชน และในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2560 นี้ ซึ่งเป็นวันแห่งความรัก จะจัดงานที่ทุ่งทานตะวันแห่งนี้ให้ยิ่งใหญ่อีกครั้ง และจะทำให้อย่างต่อเนื่องทุกๆ ปีต่อไป ส่วน นายวิทยา ลิมจิตรกร ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชน (มหาวิทยาลัยชีวิต) กล่าวว่า การจัดโครงการครั้งนี้สืบเนื่องมาจาก นักศึกษาศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชนสุรินทร์ (มหาวิทยาลัยชีวิต) ร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลสังขะ และกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษบ้านแบกจาง ได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ วางแผน และกำหนดแนวทางในการพัฒนาการเพาะปลูกผัก ของกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านแบกจาง เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้ด้านการเกษตรที่สำคัญประจำตำบล ให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนและบุคคลทั่วไปอย่างแพร่หลายจากการคิดวิเคราะห์ร่วมกันดังกล่าว ส่งผลให้ได้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ควรมีการสร้างจุดท่องเที่ยวในบริเวณแปลงผัก โดยการเพาะปลูกดอก

ทานตะวัน ซึ่งเป็นดอกไม้ที่ทนต่อสภาพอากาศ และมีความสวยงาม สามารถกระตุ้นให้ผู้พบเห็นแวะเข้ามาเยี่ยมชม ตลอดจนถ่ายภาพและเลือกซื้อสินค้า ซึ่งเป็นผลผลิตภายในชุมชนกลับจากเหตุผลดังกล่าว ประกอบกับ แปลงปลูกผักปลอดสารพิษบ้านแบกงาน มีพื้นที่ว่างแปลงหนึ่ง ซึ่งประชาชนมิได้นำมาใช้ประโยชน์ จึงนำมาใช้ในการเพาะปลูกดอกทานตะวัน กระทั่งก่อให้เกิดเป็นโครงการดังกล่าวขึ้นมา (www.manager.co.th)

6. กรณีตัวอย่างของกลุ่มกิจกรรมไร้อารพืษ ต.หัวทะเล จ.นครราชสีมาการรวมกลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกผักหมู่ที่ 6 , 7 , 8 และหมู่ที่ 9 ในพื้นที่ตำบลหัวทะเลซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมของตำบลหัวทะเลโดยสมาชิกกลุ่มได้รวมตัวกันภายใต้ความสนใจและจุดมุ่งหมายร่วมกันที่ต้องการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีบำรุงพืช มาปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ โดยประยุกต์ใช้วัตถุดิบเหลือใช้ในพื้นที่มาผลิตปุ๋ย ฮอร์โมน และสารไร้แมลง เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ช่วยให้เกษตรกรในกลุ่ม ลดต้นทุนการผลิต สามารถพึ่งพาตนเอง เป็นการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญเพื่อเพิ่มคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตผล ไปจนถึงสายใยนำความปลอดภัยสู่ผู้บริโภคด้วย ในด้านการดำเนินงานกิจกรรม 1) กลุ่มจัดกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยทุกๆ สัปดาห์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้เกิดการตื่นตัวในการดำเนินการ 2) กลุ่มจัดตั้งคณะกรรมการประจำระดับกลุ่มย่อยและขยายรูปแบบสู่คณะกรรมการตัวแทนกลุ่มระดับตำบล 3) กลุ่มส่งเสริมและสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินการสำหรับสมาชิกหรือผู้เข้าร่วมโครงการที่มีผลผลิตโดดเด่นเป็นตัวอย่างแก่สมาชิกหรือผู้เข้าร่วมโครงการฯ คนอื่นๆ 4) กลุ่มส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มรายได้สู่กลุ่ม และผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษหรือสารเคมีอย่างยั่งยืนในด้านกระบวนการผลิต 1) กลุ่มปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ ผักสวนครัว เช่น ถั่วฝักยาว ผักบุ้ง คะน้า กวางตุ้ง ต้นหอม ผักชี เป็นต้น 2) กลุ่ม ใช้วัตถุดิบเหลือใช้ในพื้นที่มาผลิตปุ๋ย ฮอร์โมน และสารไร้แมลง เป็นต้นในด้านผลผลิตประกอบด้วยผักสวนครัวผักปลอดสารพิษ ได้แก่ ถั่วฝักยาว, ผักบุ้ง, ผักคะน้า, ผักกวางตุ้ง, ต้นหอม, ผักชีในด้านช่องทางการตลาดของกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ตลาดสดในตำบลหัวทะเล ตลาดสดในพื้นที่ใกล้เคียง ตลาดนัดชุมชน 2) ขยายตลาดสู่กลุ่มผู้บริโภค สุขภาพ เช่น ตลาดเย็นในโรงพยาบาลใกล้เคียง ครัวประกอบปรุงในโรงพยาบาล เป็นต้นในด้านแนวทางการพัฒนากลุ่มในอนาคตประกอบด้วย ระบบการเรียนรู้และฐานข้อมูลซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) กิจกรรมประชุมกลุ่มทุกสัปดาห์ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน 2) จัดทำทะเบียนรายชื่อ ชนิดผักที่ปลูกและปริมาณในด้านระบบมาตรฐานความปลอดภัยของผลผลิตทางการเกษตร 1) ประสาน

หน่วยงาน/สถาบันการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาตรวจสอบและขอการรับ การความปลอดภัย ตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผัก 2) มาตรฐานกิจกรรมไร้สารพิษ อันเนื่องมาจากพระราชดำรินด้าน ระบบการผลิตและการจัดการกลุ่มกลุ่มมีการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบกลุ่มและมีตัวแทนกลุ่มในการ ดำเนินการด้านการผลิตและควบคุมในด้านระบบการกระจายสินค้า กลุ่มมีการกระจายจำหน่ายสินค้า ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง หากมีปริมาณมากพอดำเนินการ ขยายตลาดโดยการเน้นการส่งถึงที่และ เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะ ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการบริโภคในด้านระบบเชื่อมโยง ผู้บริโภคกลุ่มมีการกระจายจากจากกลุ่มหนึ่งกระจายสู่อีกกลุ่มหนึ่งในลักษณะขยายผล โดยการบอก ต่อ และวิธีการทดลองด้วยตนเองในด้านระบบสื่อสารและประชาสัมพันธ์ กลุ่มใช้การประชาสัมพันธ์ โดยใช้แผ่นพับ ระบบกระจายเสียงในพื้นที่ และพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ให้เผยแพร่ผ่านทาง social network (<http://www.foodsafety.moph.go.th>)

7. กรณีตัวอย่างของกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวสันต อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ เริ่มต้นจากการที่ชุมชนมีที่ สาธารณประโยชน์ จำนวน 21 ไร่ ซึ่งเป็นที่ว่างเปล่าประกอบกับประชาชนหลายคนอยู่ในสภาวะ ว่างงาน กิตติ สาทองขาว กำนันหนองบัวสันต ซึ่งเคยไปศึกษาดูงานในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัด สุรินทร์เมื่อปี 2556 เห็นว่าที่นั่นปลูกผักสวนครัวแล้วได้ผลผลิตดี มีรายได้มากขึ้น จึงนำกลับมา ส่งเสริมในพื้นที่ของตนเองบ้าง โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มกันของสมาชิกจำนวน 42 คน จากนั้นก็นำ พื้นที่ที่รกร้างมาแบ่งให้สมาชิกคนละ 2 งาน แล้วก็แจกเมล็ดพันธุ์พืชให้ประชาชนนำไปปลูกผลที่ได้คือ เกิดกลุ่มปลูกผักที่แข็งแรงขึ้นมา โดยทุกคนต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พร้อมกันนั้นยังร่วมกันหา ตลาด โดยประชาสัมพันธ์ให้พ่อค้าแม่ค้านำผักปลอดสารพิษไปขาย ส่วนวิธีการขายชาวบ้านจะ รวมกลุ่มขายพร้อมกันหมด ทำให้สามารถต่อรองราคาตลาดได้ และถ้าเกิดปัญหาภาวะราคาผักปลอด สารพิษตกต่ำ หรือส่งตามร้านค้าทั่วไป ทั้งยังมีการออมเงินในกลุ่มเดือนละ 100 บาทต่อคน เพื่อจะได้ มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำรองให้กับสมาชิกในกลุ่มกู้ยืมได้ในยามจำเป็นนอกจากนี้ ยังมีการพัฒนา ระบบชลประทาน โดยมีการนำถังประปาต่อระบบน้ำจากหนองรูแซ่ เป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร เพื่อ เข้าสู่พื้นที่ปลูกผักปลอดสารหน้าโรงเรียนบ้านหนองรูแซ่ ซึ่งส่งผลให้แปลงผักมีความอุดมสมบูรณ์ แล มีความสะอาดปลอดภัยสามารถหล่อเลี้ยงคนในชุมชนได้ต่อไป(www.foodsafety.moph.go.th)

8. กรณีตัวอย่างของกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ บ้านแดงใหญ่ ต.พุทไธสง อ.พุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากในสภาพการดำรงชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน จาก

ข้อมูลข่าวสารของสื่อสารมวลชนต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศในเรื่องของสิ่งแวดล้อม เราจะพบปัญหาต่างๆ มากมาย เป็นต้นว่า ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า แหล่งน้ำ เน่าเสียจากการทิ้งของเสียจากโรงงาน ขยะสิ่งปฏิกูลและของเสียอื่นๆ ลงในแหล่งน้ำ ปัญหาภาวะโลกร้อน ฝนแล้ง ไม่ตกต้องตามฤดูกาลหรือบางครั้งตกมากจนเกิดภาวะน้ำท่วมเฉียบพลัน ปัญหาการใช้ดินทางการเกษตรที่ใช้สารเคมีที่มีพิษตกค้าง ขาดความรู้เรื่องการปรับปรุงดินให้มีสภาพสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกพืช และความตระหนักในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งถ้าหากปล่อยไว้ให้เป็นไปตามสภาพที่เป็นอยู่ อย่างนี้ต่อไป สิ่งแวดล้อมและพลังงานก็จะถูกทำลายให้อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมและลดปริมาณหรือสูญสิ้นหมดไปซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนในชาติและอนาคตอันใกล้ ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความตระหนัก สำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรู้จักใช้พลังงานที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และประหยัด รู้จักประยุกต์ใช้พลังงานทดแทนให้มีประสิทธิภาพ ทางองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธิไสยจึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น โดยเกษตรกรบ้านแดงใหญ่ 813 หมู่ ได้รวมกลุ่มอาชีพเพื่อปลูกผักปลอดสารพิษด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มและชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อชุมชนอยู่ดีกินดีมีความสามัคคีในชุมชน ให้ความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้และสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายและสามารถจัดและแก้ไขความยากจนของประชาชนในท้องถิ่นได้และเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและรักษาสมดุลทางธรรมชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้มีอาชีพเพื่อสร้างพลังของชุมชนเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ เพื่อเกิดการเรียนรู้ใหม่เกิดขึ้น โดยมีกฎเกณฑ์ข้อบังคับของกลุ่มอาชีพที่ถือเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้นำความรู้ความสามารถมาใช้ในการวางแผนในการทำงานและดำเนินชีวิตและส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวชุมชนและท้องถิ่นและได้นำพื้นที่ว่างที่ไม่เกิดประโยชน์ นำมาสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ทำให้ได้ผักที่ปลอดสารพิษไว้บริโภคและจำหน่ายราคาถูกให้คนในชุมชนและท้องถิ่น(<http://www.phutthaisonglocal.go.th>)

9. กรณีตัวอย่างของกลุ่มปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ บ้านหม้อตำบลคูคำ อำเภอลำปาง จังหวัดขอนแก่น บ้านหม้อ มีทั้งหมด 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลคูคำ อำเภอลำปาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 196 ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 2,302 ไร่ พื้นที่ปลูกผักประมาณ 371 ไร่ ห่างจากกิ่งอำเภอลำปาง ประมาณ 11 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดขอนแก่นประมาณ

24 กิโลเมตร เกษตรกรส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน ประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ การประมง และการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ปี พ.ศ. 2538 กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่นได้เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ แต่ก่อนเกษตรกรยังใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชกันมาก สำนักงานเกษตรอำเภอข้าสูง สนับสนุนครั้งแรกมุ้งตาข่ายในลอน จำนวน 4 หลัง แต่กลุ่มผักปลอดภัยจากสารพิษครั้งแรก มีสมาชิก 20 ราย ตอนแรกไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการระบาดของแมลงศัตรูพืชผัก แต่ต่อมาทางตลาดบางลำพูได้เข้าไปชักชวนให้กลุ่มเกษตรกรผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษเพื่อนำมาขายที่ตลาดบางลำพู โดยมีโต๊ะวางขายผัก จำนวน 2 โต๊ะ 2 ปีแรกไม่ได้ให้เกษตรกรขอย้ายค่าโต๊ะเหมือนคนอื่น ๆ ปี พ.ศ.2541 กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอข้าสูง ได้สนับสนุนมุ้งตาข่ายในลอนให้แก่กลุ่มปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษบ้านป่านหม้อ จำนวน 24 หลัง โดยมีสมาชิกจำนวน 89 ราย ได้รับการอบรมการผลิตผักปลอดสารพิษ เน้นให้เกษตรกรใช้สารเคมีที่ถูกต้องและปลอดภัย ปัจจุบันเน้นเกษตรกรไม่ให้ใช้สารเคมี ให้ใช้สารสกัดชีวภาพ สะเดาปี พ.ศ. 2547 โครงการผักปลอดภัยจากสารพิษจังหวัดขอนแก่น ภายใต้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สนับสนุนมุ้งตาข่ายให้กลุ่มผักปลอดภัยจากสารพิษ บ้านหม้อ จำนวน 10 หลัง และสร้างศูนย์เรียนรู้ จำนวน 1 หลัง ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน โครงการผักปลอดภัยจากสารพิษ จังหวัดขอนแก่น ได้สนับสนุนมุ้งตาข่ายให้กลุ่มอีก 10 หลัง และต่อเติมศูนย์เรียนรู้ สร้างอาคารเก็บปุ๋ยจำนวน 1 หลัง อาคารเก็บวัสดุการเกษตรต่าง ๆ จำนวน 1 หลัง อาคารตรวจสารพิษ 1 หลัง และห้องน้ำจำนวน 1 หลัง ในด้าน ตลาดผักของกลุ่ม เกษตรกรได้นำไปขายที่ตลาดบางลำพู เขตเทศบาลนครขอนแก่น ปัจจุบันผลผลิตผักปลอดสารพิษยังไม่พอกับความต้องการของประชาชน ปัญหาของกลุ่มยังขาดไฟฟ้าในการเกษตรเพื่อนำมาป้อนน้ำบาดาลขึ้นมารดผักในแปลงของเกษตรกร ซึ่งในปัจจุบันยังมีการใช้น้ำใต้ดินโดยใช้น้ำอยู่ซึ่งทำให้เกษตรกรเพิ่มต้นทุนในการผลิตมากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการไฟสว่างในขณะการเก็บผลิตที่นำส่งตลาด อนาคตของกลุ่ม หวังว่าคงได้รับความช่วยเหลือเรื่องไฟฟ้าเพื่อการเกษตรจากทางราชการเร็วๆ นี้ และขยายผลผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษให้มากขึ้น ในด้าน แผนการผลิตสำนักงานเกษตรอำเภอข้าสูง จะดำเนินการอบรมเกษตรกรเรื่องการจัดทำแผนการผลิตผักปลอดสารพิษ ขยายพื้นที่การปลูกผักปลอดสารพิษ มีทั้งผักพื้นบ้านและพืชผักที่ตลาดต้องการ โดยให้กลุ่มเน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น การใช้สารสกัดชีวภาพ การจักการ การตลาด บรรจุกีฬาห่อ และการศึกษาดูงานระบบสหกรณ์ ในด้านแผนการแก้ไขปัญหาความยากจนอำเภอ มีแผนที่จะตัดถนนใน

พื้นที่แปลงผักทั้งหมด เดินสายไฟภายในแปลงผัก เจาะบาดาลและจัดเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนความยากจนภายใน ตำบลคูคำ และตำบลใกล้เคียง เข้าไปทำกิจกรรมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล (sumsung.khonkaen.doae.go.th/)

10. กรณีตัวอย่างของมณฑลทหารบกที่ 26 จังหวัดบุรีรัมย์ มณฑลทหารบกที่ 26 บุรีรัมย์ จัดทำโครงการทหารพันธุ์ดี สนับสนุนกำลังพลให้ปลูกพืชผักปลอดสารพิษบริโภคในครัวเรือน โดยน้อมนำศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางดำเนินงาน และพร้อมให้ประชาชนที่สนใจเข้าไปศึกษามณฑลทหารบกที่ 26 ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นแนวทางดำเนินงาน และพร้อมให้ประชาชนที่สนใจเข้าไปศึกษามณฑลทหารบกที่ 26 ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ได้มีการจัดทำโครงการ “ทหารพันธุ์ดี” มณฑลทหารบกที่ 26 โดยใช้พื้นดินว่างเปล่ากว่า 2 ไร่ ให้กำลังพลและครอบครัวภายในหน่วย และทหารกองหนุนที่ใกล้ปลดประจำการ เข้าร่วมโครงการ ผลัดละ 15 นาย ได้เรียนรู้ปลูกพืชผักปลอดสารพิษหมุนเวียน ประกอบด้วย ถั่วฝักยาว ถั่วพู มะเขือ หน่อไม้ฝรั่ง มะละกอ กระเพรา แมงลัก โหระพา พริก ข่า ตะไคร้ ถั่วลิสง ถั่วเขียว และพืชผักชนิดอื่นๆ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนตามช่วงฤดูกาล เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนากำลังพลและครอบครัวปลูกพืชผักไว้บริโภคในครัวเรือนเป็นการลดรายจ่าย เหลือส่งขายสร้างรายได้สู่ครัวเรือน เมื่อปลดประจำการไปแล้วสามารถพึ่งตนเองได้โดยดำเนินตามศาสตร์พระราชานี้ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ตลอดทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้การเกษตรตามแนวพระราชดำริเป็นแบบอย่างแก่กำลังพล เกษตรกร และประชาชนทั้งไปได้ เข้าไปศึกษาเรียนรู้ พล.ตรี เดชอุดม นิษรัตน์ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 26 เปิดเผยว่า โครงการ “ทหารพันธุ์ดี” มณฑลทหารบกที่ 26 เป็นการต่อยอดขยายผล หลังจากที่ส่งกำลังพลไปศึกษาและฝึกทักษะที่ ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 4 – 17 กันยายน 2559 ที่ผ่านมา จากนั้นได้ดำเนินการปลูกพืชผักในพื้นที่ของมณฑลทหารบกที่ 26 โดยใช้เมล็ดพันธุ์ และยึดถือหลักการตามแนวทางของศูนย์ฯ ผลผลิตที่ได้ จะส่งขายให้กับโรงประกอบเลี้ยงของหน่วยกำลังพล จำหน่ายให้กับครอบครัวกำลังพล และส่งขายให้กับตลาดในพื้นที่ อ.เมืองบุรีรัมย์ตามยอดที่สั่งในแต่ละวันสามารถสร้างรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วประมาณ 3,000 บาท ต่อเดือน โดยมีการจัดสรรรายได้เป็น 3 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 เก็บเป็นกองทุนหมุนเวียนในการลงทุนในครั้งต่อไป ส่วนที่ 2 จัดสรรแบ่งปันให้กับกำลังพลที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนที่ 3 นำเข้ากองทุนสวัสดิการและกำลังพลเพื่อเป็นทุนการศึกษาให้กับบุตรของกำลังพล ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 26 กล่าวต่ออีกว่า สิ่งที่สำคัญโครงการนี้เป็นการฝึกอาชีพให้ทหารที่ใกล้ปลดประจำการมีอาชีพติดตัวอย่างน้อย พลทหาร 1 คนสามารถขยายผลในหมู่บ้านชุมชนของตนเองอย่างน้อย 10 คน ปลูก

พืชผักสวนครัวดำเนินรอยตามเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทาง มณฑลทหารบก 26 จะเป็นพี่เลี้ยงให้ และในอนาคตเมล็ดพันธุ์พืชผักต่างๆ ที่ได้จากโครงการนี้จะถูกแจกจ่ายไปยังสมาชิกตามหมู่บ้าน ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการในนามเมล็ดพันธุ์ผักพระราชทานจากศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ และศูนย์เรียนรู้”ทหารพันธุ์ดี” มณฑลทหารบกที่ 26 แห่งนี้ จะเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้ทุกคนที่สนใจได้เข้าไปศึกษา เกื้อหนุนและเชื่อมโยงการปลูกพืชช่วงหน้าแล้งแล้งของเกษตรกร พื้นที่ปลูกทำนา การใช้พื้นที่เพาะปลูกและน้ำให้น้อยที่สุดเพื่อให้ผลผลิตที่ได้คุ้มค่างบเวลาที่เสียไป (<https://www.buriramworld.com>)

11) กรณีศึกษาบ้านโคกเพชร ตำบลหนองตาด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ชาวบ้านโคกเพชร ต.หนองตาด อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ เกือบทั้งหมู่บ้านรวม 100 หลังคาเรือนพลิกวิกฤตช่วงที่ภาครัฐประกาศงดทำนาปรังเนื่องจากปีนี้ฝนตกน้อยเกรงจะเกิดปัญหาภัยแล้งขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ได้หันมาปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ผักชี ต้นหอม มะเขือ พริกทอง และพืชผักอื่นๆ ที่ใช้น้ำน้อย และปลอดสารพิษ ตามทุ่งนาและพื้นที่รอบอ่างเก็บน้ำในหมู่บ้าน โดยใช้มูลสัตว์ที่หาได้จากท้องถิ่น เช่น มูลไก่ มูลสุกร หรือมูลวัวควายใส่เป็นปุ๋ยแทนสารเคมี นำไปวางขายตามตลาดนัด และตลาดถนนคนเดิน โดยแต่ละครัวเรือนมีรายได้จากการปลูกผักขายเฉลี่ย วันละ 800 - 1,000 บาท ซึ่งสามารถเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดีโดยไม่ต้องอพยพไปทำงานต่างถิ่น ส่วนน้ำที่ชาวบ้านใช้ในการปลูกผักก็สูบขึ้นมาจากอ่างเก็บน้ำบ้านโคกเพชร ซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบที่ใช้ในการผลิตประปาหล่อเลี้ยง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านโคกเพชร บ้านนากลาง และบ้านสว่างจ้วม ในตำบลหนองตาด รวมกว่า 500 หลังคาเรือน แต่หากใช้ในการทำนาปรังจะไม่เพียงพอผลิตประปา ชาวบ้านจึงหันมาปลูกพืชผักสวนครัวแทน นางสมพร แสนกล้า ชาวบ้านโคกเพชร บอกว่าครอบครัวมีที่นาอยู่ทั้งหมด 9 ไร่ หลังเสร็จจากการทำนาได้ปรับพื้นที่นาหันมาปลูกผักสวนครัวประมาณ 5 ไร่ เนื่องจากเกรงว่าหากทำนาปรังน้ำในอ่างเก็บน้ำบ้านโคกเพชรที่ใช้ผลิตประปาพร้อมกัน 3 หมู่บ้านจะไม่เพียงพอผลิตประปา โดยแต่ละวันจะเก็บผักที่ปลูกไว้ให้ลูกหลานไปวางขายตามตลาด โดยผักที่ปลูกเป็นผักปลอดสารพิษเพราะใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์ จึงทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดบางวันไม่พอขาย ด้านนายณรงค์ พรหมประดิษฐ์ ผู้ใหญ่บ้านโคกเพชร บอกว่าประชากรในหมู่บ้านมีทั้งหมด 196 ครัวเรือน ในจำนวนนี้ปลูกผักสวนครัวเกือบ 100 ครัวเรือน ซึ่งนอกจากเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนแล้วยังนำไปขายตามตลาดมีรายได้เลี้ยงครอบครัวในช่วงหน้าแล้งได้เป็นอย่างดี ทำให้ไม่ต้องเคลื่อนย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ ส่วนเรื่องตลาดไม่มีปัญหาเพราะผักที่ชาวบ้านปลูกเป็นผักปลอดสารพิษ ทำให้ตลาดมีความต้องการสูง (เว็บเพจผู้จัดการออนไลน์)

จากกรณีต้นแบบของการทำเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบต่างๆ ทำให้มองเห็นต้นตอของปัญหา และ แนวทางแก้ไข ตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งสามารถนำมาสร้างองค์ความรู้และสังเคราะห์ในการเสนอ แนวทางสำหรับการดำเนินการในพื้นที่ที่คล้ายคลึงกัน และสามารถปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน